

Skullerud Sport Senter
v/ Jorunn Cecilie Foss
Olaf Helsets vei
0694 OSLO

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
05/01598-1 RVB/-

1. desember 2005

VARSEL OM VEDTAK - DOPINGPRØVER

1. Bakgrunn

Skullerud Sport Senter har inngått avtale med Antidoping Norge om dopingtester ved senteret etter avtale med det enkelte medlem. Datatilsynet varslet under tilsynsbesøk ved senteret 29.09.05 at ulike spørsmål knyttet til ordningen ville bli tatt opp i en senere sammenheng.

Datatilsynet bygger den følgende vurderingen på dokumentasjon om ordningen mottatt fra Antidoping Norge, herunder kopi av standardavtalen mellom Antidoping Norge og det enkelte treningssenter, og kopi av avtalen mellom Antidoping Norge og Norges treningssenterforbund, i tillegg til informasjon samlet ved stedlig tilsynsbesøk.

2. Varsel om vedtak

Datatilsynet gir med dette varsel om at det med hjemmel i personopplysningsloven § 46 vil fattes vedtak med følgende pålegg:

- Dopingprøver ved senteret må opphøre, jf personopplysningsloven § 11.

3. Begrunnelse

Datatilsynet har kommet til at dopingtester ved treningssenteret ikke er i samsvar med personopplysningsloven. Begrunnelsen for dette gis i det følgende.

Dopingprøver innebærer at det samles inn personopplysninger om det enkelte medlem slik at personopplysningsloven kommer til anvendelse. Treningssenteret vil være behandlingsansvarlig etter loven, jf personopplysningsloven § 2 nr 4. Antidoping Norge vil her betraktes som databehandler, jf § 2 nr 5. Forholdet mellom den behandlingsansvarlige og databehandleren reguleres av personopplysningsloven § 15 og dekkes av avtalen mellom Antidoping Norge og treningssenteret.

For at en behandling av personopplysninger skal være lovlig, må personopplysningslovens grunnkrav være oppfylt. Grunnkravene følger av personopplysningsloven § 11:

§ 11. Grunnkrav til behandling av personopplysninger

Den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles

- a) bare behandles når dette er tillatt etter § 8 og § 9*
- b) bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet*
- c) ikke brukes til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen uten at den registrerte samtykker*
- d) er tilstrekkelige og relevante for formålet med behandlingen, og*
- e) er korrekte og oppdaterte og ikke lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen, jf § 27 og § 28*

Formålet med dopingtestene ved senteret er oppgitt å være ”å bidra til å forebygge og forhindre bruk av dopingmidler ved i Senteret”, jf pkt 1 i avtalen mellom treningssenteret og Antidoping Norge. For Datatilsynet er spørsmålet hvorvidt testene kan anses som et relevant virkemiddel for å oppnå dette formålet, jf personopplysningsloven § 11 d. I en slik relevansvurdering må det også tas i betraktning at det skal være forholdsmessighet mellom det man ønsker å oppnå med tiltaket og de virkemidler man benytter. Det skal med andre ord ikke benyttes sterkere virkemidler enn det som er nødvendig for å oppnå formålet. Herunder skal det vurderes om den ønskede virkning kan oppnås med mindre belastende tiltak. Dette forholdsmessighetsprinsippet fremkommer eksplisitt i personvern direktivet (95/46/EF) i art 6 pkt c (*”...personopplysninger skal ikke (være) for omfattende i forhold til de formål de er innsamlet for”*) og må betraktes som et av de grunnleggende personvernprinsipper også i norsk rett.

Behandlingen av personopplysninger knyttet til dopingprøver vil i seg selv anses som et relativt sterkt integritetskrenkende tiltak. I tillegg kommer at selve prøvetakingssituasjonen vil oppfattes som ubehagelig av mange. Dette betyr at treningssenteret skal ha tungtveiende grunner for at dopingprøver skal kunne aksepteres.

Hvis formålet er å forebygge og forhindre bruk av dopingmidler ved treningssenteret, kan det uten videre fastslås at å identifisere og utelukke de kunder som faktisk bruker doping isolert sett er et relevant virkemiddel for å oppnå dette. Slik ordningen er lagt opp, vil imidlertid bare de som har gitt sitt samtykke til ordningen kunne testes og dermed eventuelt identifiseres og utelukkes som følge av dopingbruk. Det er etter Datatilsynets vurdering lite sannsynlig at de som bruker dopingmidler vil gi sitt samtykke til testing, ettersom disse brukerne på fritt grunnlag og uten konsekvenser for medlemskapet kan si nei til testing, jf at denne valgfriheten ligger som en forutsetning for avtaleinngåelsen. Dopingtestene vil dermed i liten grad treffe målgruppen – dopingbrukerne.

Datatilsynet vil ikke utelukke at dopingprøvene kan ha en viss preventiv effekt, men legger til grunn at denne effekten vil være heller begrenset. For det store flertall av medlemmer som samtykker til testing, vil bruk av dopingmidler uansett være helt uaktuelt. For disse er det neppe trusselen om å bli tatt som gjør at bruk av doping unngås. Det er også tvilsomt om potensielle dopingbrukere unngår bestemte treningssentre utelukkende som følge av senterets holdning til doping. Det antas at andre faktorer er viktigere for hvorvidt vedkommende ønsker å trene der, f.eks pris, beliggenhet og utstyrsnivå. Slik Datatilsynet ser det, vil den mulige preventive effekten ikke kunne oppveie de personvernulemper som påføres medlemmer som må antas å være dopingfrie.

Det er også slik at skal det vurderes om den ønskede virkning kan oppnås med mindre belastende tiltak, jf omtale innledningsvis. Problemer med doping på treningssentre kan

tenkes avhjulpet med andre tiltak, eksempelvis ved informasjon og veiledning. Datatilsynet har også fått opplyst at bedre tilrettelegging av treningslokaler og utstyr, f.eks fjerne de tyngste frivektene, kan ha en effekt. Datatilsynet er ikke kjent med at dette er forsøkt gjennomført ved treningssenteret.

Konklusjon :

Dopingprøver må anses som et for inngripende og lite egnet virkemiddel til at personvernulempene ved testene oppveies:

- testene treffer ikke målgruppen
- testene har begrenset preventiv effekt
- testene hindrer neppe potensielle dopingbrukere fra å benytte senteret

Dopingprøvene er i strid med personopplysningsloven § 11 d.

Andre forhold

Etter Datatilsynets oppfatning er det også andre elementer ved ordningen som tvilsomt er i samsvar med personopplysningslovens krav. Disse forholdene gjengis i det følgende, men på bakgrunn av konklusjonen ovenfor, drøftes ikke disse i detalj.

Det fremstår som noe usikkert hvorvidt kravene til et reelt frivillig samtykke kan sikres i ordningen. Det legges til grunn at treningssenteret verken kan eller vil "presse" medlemmer til å delta. Det er i denne sammenheng gitt tilfredsstillende og klar informasjon fra Antidoping Norge om dette punktet. Det er likevel slik at senteret vil ha et ønske om at flest mulig gir sitt samtykke for at testene skal kunne nå sitt formål. Etter Datatilsynets vurdering vil det ikke kunne utelukkes at det kan oppstå spørsmål, både på tidspunktet for samtykket og også i etterkant i tilfeller hvor medlemmet ikke ønsker å delta, som gjør at den reelle frivilligheten kan trekkes i tvil.

Videre er det uavklarte spørsmål knyttet til etterfølgende håndtering av opplysninger om eventuelle positive tester med påfølgende heving av avtalen / utestengelse. Da det i seg selv vil være personvernkretnende at det urettmessig blir spredt at man er tatt for å bruke doping, er det relativt strenge krav til hvor informasjonen kan ligge og hvem som skal ha tilgang til dette. Det samme gjelder kunnskap om hvem som har akseptert testing og hvem som har takket nei. Det er ikke fremkommet opplysninger om hvordan det enkelte senter skal håndtere denne informasjonen.

Etter vår vurdering er det også en uholdbar forskjell fra reglene innen idretten når det gjelder saksbehandlingen av prøvene. I Norges idrettsforbunds regelverk gis det en rekke bestemmelser som skal ivareta medlemmenes rettssikkerhet i dopingsaker, bl.a. regler om klageadgang og tvisteløsningsorganer. I dette tilfellet er det treningssenteret selv som vurderer og avgjør med endelig virkning konsekvensen av positiv test.

4. Eventuell uttalelse fra virksomheten

Dersom virksomheten har innvendinger mot det varslede pålegget, ber vi om skriftlig tilbakemelding om dette **innen 01.01.2006**. Det gjøres oppmerksom på at dette brevet kun er

et varsel om et eventuelt vedtak, intet endelig vedtak. Deres tilbakemelding vil være med på å danne grunnlag for et eventuelt endelig vedtak.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Rune Vidar Bråthen
rådgiver

Kopi: - Antidoping Norge, Sognsveien 75 A, 0855 OSLO
 - Norges Treningssenter Forbund, Pb 134, Bøler, 0620 OSLO